

JULKAISTU NUMEROSSA [3/2021](#)

Avoapteekit ottaneet tukevan jalansijan sairaaloiden yhteydessä

Tiina Kuosa / Kirjoitettu 30.8.2021 / Julkaistu 17.9.2021

© Kuvaaja Olli-Pekka Latvala. Kuva PSHPn kuva-arkisto.

Sijainti tuo kaivattua lisäarvoa erityisesti kotiutuville potilaille ja lääkehoidon jatkuvuuden varmistaminen koko yhteiskunnalle, vakuuttavat apteekkarit **Anssi Pulkkinen, Jukka Väätäinen ja Marianne Ahonen.**

Ensimmäinen sairaalan yhteydessä toimiva avoapteekki avasi ovensa asiakkaille lokakuussa 2018 Tampereen yliopistollisessa sairaalassa. Muutamaa kuukautta myöhemmin perässä seurasi Puijon apteekki Kuopion yliopistollisessa sairaalassa. Uusin tulokas sarjassa on Jorvin sairaalan pääaulassa sijaitseva apteekki, joka avasi ovensa yleisölle juuri pandemian kynnyksellä helmikuussa 2020.

– Voisi sanoa, että siirryimme suoraan uuteen normaaliin eli pandemia-arkeen, kuvailee apteekkari Anssi Pulkkinen avajaistunnelmia puolentoista vuoden takaa.

Jorvin apteekille tämä tarkoitti alkuvaiheessa varotoimenpiteenä luukkupalveluun siirtymistä. Maskit tulivat käyttöön välittömästi, samoin rakennustarvikeliikkeestä apteekkarin työmatkalla autoon poimimat pleksit, jotka asennettiin yhdessä puusepän kanssa. Käytännöissä noudatettiin pitkälti sairaalan käytäntöjä ja ohjeistuksia.

Avaamista odottaa tällä hetkellä vielä Porissa Satakunnan sairaalan alueelle sijoittuva apteekki. Fimeassa on lisäksi parhaillaan valmistelussa päätös, jossa on ehdotettu omaa apteekkiä myös Meilahden sairaala-alueelle.

Tilasuunnittelussa otettava huomioon avoapteekin erityistarpeet

Apteekkari Jukka Väätäinen ehti saada Puijon apteekin toiminnan hyvin käyntiin ennen pandemiaa. Taloudellisesti apteekin toistaiseksi paras tulos tehtiin pandemian alkua edeltäneessä kuussa. Ennätyskuukauden jälkeen liikevaihto pieneni nopeasti jonkin verran, mutta ei niin pahasti kuin apteekkari pelkäsi.

– Siihen nähden on selvitty hyvin, Väätäinen pohtii.

Hieman ennen Väätäistä apteekkinsa Tampereella avasi apteekkari Marianne Ahonen. Ensimmäiset väliaikaiset tilat sopivat hyvin ”harjoitteluun”, kuten Ahonen kuvaa.

– Niissä ehti opetella asioita uudenlaisessa ympäristössä ja olimme valmiit siirtyessämme suurempiin ja helpommin saavutettaviin tiloihin sairaalan pääaulaan vuoden toiminnan jälkeen.

Kaikki kolme apteekkaria toimivat tienraivaajina: apteekki oli pistettävä pystyyn tyhjästä.

Pulkinen ja Väätäinen kertovat olevansa tyytyväisiä apteekkinsa sijaintiin sairaalan pääaulassa, päivystyksen välittömässä läheisyydessä, mutta tilaa saisi olla enemmän. Myös Ahoselle lisätila kelpaisi, varsinkin jos toiminta laajenee esimerkiksi kotisairaanhoidon asiakkaiden osalta, mutta nykyisillään hän kertoo pärjäävänsä hyvin.

Kaikki kolme apteekkaria toimivat tienraivaajina: apteekki oli pistettävä pystyyn tyhjästä.

Pulkkiselle apteekin sijoittaminen Jorvin sairaalaan ei aiheuttanut liikoja pohdintoja, sillä sairaala osoitti hänelle paikan, joka apteekille oli varattu. Valmiit tilat osoitettiin myös Ahoselle, mutta hän pääsi osallistumaan aktiivisesti vasta rakenteilla olevan tilan suunnitteluun. Väätäisellä oli valittavissa omasta mielestä paras neljästä

vaihtoehdosta. Valinta kohdistui vaihtoehtoista suurimpaan.

Erityisesti Väätäisellä olisi ollut tarvetta isommille takatiloille, mutta käytössä oleviin tiloihin on asetettu ja sopeuduttu. Sen sijaan markkinointimahdollisuuksiin hän olisi toivonut joustavampaa ja avoimempaa asennetta.

– Toiveissa oli muun muassa valomainos ulos ja apteekkiin johtavat teippaukset sairaalan lattiaan tai suuntakilvet sairaalan eri osastoille, mutta näihin ei sairaalan puolelta taivuttu.

Kaikki kertovat kompensoineensa hienoisen tilanpuutteen hyödyntämällä robotiikkaa varastoinnin optimoinnissa. Pulkkisella on terveiset lähetettävänä sairaaloiden suunnitteluun, kun tiloihin kaavaillaan avoapteekkia.

– Sairaala-arkkitehtuurissa ei ole rutiinia apteekin tilojen piirtämiseen. Suunnittelussa kannattaisi konsultoida apteekkisuunnittelun asiantuntijoita, jotta asiakastilat tehtäisiin lähtökohtaisesti riittävän suuriksi esimerkiksi erityisryhmien, kuten pyörätuolilla tai lastenvaunujen kanssa asioivien, liikkumisen mahdollistamiseksi.

Toimintaa kehitetään palautteen mukaan

Sekä Tampereella, Kuopiossa että Espoossa aukioloajoissa on huomioitu asiakasvirrat, mutta ennen kaikkea asiakaspalaute, jota ovat antaneet sekä sairaalan potilaat että henkilökunta. Muutoksia on palautteen perusteella tehty päivän alku- ja loppupäähän.

– Asiakasmääriä suhteessa aukioloaikoihin on seurattu herkällä korvalla ja tarvittaessa aukioloaikoja on laajennettu. Apteekin avaamista on syytä aikaistaa, jos oven taakse ehtii kertyä odottajia jo ennen apteekin avaamista, Ahonen kertoo.

Jorvissa, jossa apteekki on auki joka päivä puoleen yöhän asti, asiakasvirtaa riittää tasaisesti loppuun asti. Tämän varmistaa viereinen yhteispäivystys. Hieman yllättäen apteekkarin arvion mukaan noin puolet asiakkaista tulee asioimaan apteekkiin ilman muuta asiointia sairaalaan. Syyksi hän arvelee yleisen asiointikäyttäytymisen muuttumisen yhä enemmän aikariippumattomaksi.

Tuotevalikoima poikkeaa Väätäisen ja Pulkkinen mukaan jonkin verran keskiverto avoapteekista.

– Meillä on jonkin verran erikoisempia valmisteita, joita ei normaalista avoapteekista todennäköisesti ainakaan suoraan hyllystä löydy. Samoin kalliiden lääkkeiden varastoihin on panostettu, Väätäinen kertoo.

Ahonen sen sijaan toteaa valikoiman olevan melko samanlainen muihin apteekkeihin verrattuna, mutta erot löytyvät erityisesti menekin painopisteissä.

– Sairaalan leikkaustoiminta näkyy esimerkiksi pienimolekyylisten hepariinivalmisteiden ja kipulääkkeiden suurena kysyntänä.

Jorvin apteekin valikoimassa näkyy puolestaan esimerkiksi apteekin yläpuolella sijaitseva suuri synnytysyksikkö, mikä tuo apteekkiin Pulkkinen arvion mukaan keskivertoa enemmän lapsiperheasiakkaita.

Tuotevalikoimaa muokataan apteekkareiden mukaan koko ajan myös sairaalan lääkäreiden lääkkeenmääräämiskäytäntöjen perusteella. Pulkkinen kertoo lääkäreiden olevan apteekkiin aktiivisesti yhteydessä esimerkiksi saatavuusasioissa.

– Pandemian aikana, kun inhaloitavista lääkkeistä alkoi olla pulaa, saimme nopeasti keskusteltua lääkäreiden kanssa käytännöt tilanteen hoitamiseksi.

Yhteydenpito on vastavuoroista. Pulkkinen kertoo apteekin olevan matalalla kynnyksellä lääkäreihin yhteydessä.

– Suhtautuminen lääkärikunnassa apteekin yhteydenottoihin on erittäin hyvää, Pulkkinen kiittelee. – Esimerkiksi saatavuuskatkoilanteissa lääkärit saavat asiasta nopeasti tiedon apteekin ollessa heihin yhteydessä, ja voivat huomioida tämän lääkkeitä määrätessään, hän lisää.

Apteekki sairaalan yhteydessä on loistava

Käynnistämävaiheen jälkeen niin Tampereella, Kuopiossa kuin Espoosakin apteekit vakiinnuttivat nopeasti paikkansa asiakkaiden mielissä tarpeellisena palveluna osana sairaalaympäristöä. Palaute asiakkailta, niin sairaalassa asioivilta kuin sen henkilökunnalta, on ollut pelkästään positiivista.

– Sairaalasta kotiutuvat ja siellä asioivat henkilöt kiittelevät, että saavat hoidettua samalla kertaa apteekkiasiointinsa. Henkilökunnalle, joka niin ikään on suuri asiakasryhmä, apteekki työpaikan yhteydessä on kiiteltä palvelu. Myös Kela-kyytien näkökulmasta on hyödyllistä, että apteekkiasiointi saadaan hoidettua jo ennen kotimatkaa.

Kysyttäessä kantaa siihen, onko suunta ollut oikea perustettaessa apteekkeja sairaaloiden yhteyteen ja tarvittaessa rajatessa niille oma sijaintialue, Pulkkinen nostaa esiin yhteiskunnan kannalta merkittävän hyödyn. Se liittyy rationaaliseen lääkehoitoon ja erityisesti lääkehoidon jatkuvuuden varmistamiseen. Hän kuvaa asiaa ensin esimerkillä.

Saadessaan lääkkeen hankittua kotihoitoa varten jo ennen kotimatkaa, asiakas ei joudu tilanteeseen, että lääkkeet jäävät viikonloppua vasten hakematta ja osastolta mukaan saadut lääkkeet loppuvat kesken.

Katkeamattoman lääkehoidon turvaaminen onkin Pulkkisen mukaan yksi merkittävimpiä asioita, johon sairaalan yhteydessä toimiva apteekki voi antaa oman panoksensa.– Tyypillisesti potilaiden kotiutus tapahtuu perjantaina tai loppuviikosta. Saadessaan lääkkeen hankittua kotihoitoa varten jo ennen kotimatkaa, asiakas ei joudu tilanteeseen, että lääkkeet jäävät viikonloppua vasten hakematta ja osastolta mukaan saadut lääkkeet loppuvat kesken.

– Voisin väittää, että on jo osoitettu, että tämä suunta on täysin validi ja tuo lisäarvoa erityisesti niille potilaille, joille apteekkiasiointi kotiutumisen yhteydessä on haasteellista.

Tiina Kuosa

Proviisori

Erityisasiantuntija, Sic-lehden lääketieteellinen päätoimittaja, Fimea

Tilaa

LISÄÄ AIHEESTA

[Apteekkien verkkopalvelut – lääkkeiden toimittaminen ja lääkeneuvonta uudella aikakaudella](#)

[Lääkejakelun historiaa - lääkkeitä kansalle apteekista](#)

[Apteekkijärjestelmän sääntelyn purkamisen vaikutukset apteekkipalveluiden ja lääkkeiden saatavuuteen](#)

[Lääkkeiden saatavuusongelmat apteekin näkökulmasta](#)

[Apteekkien digitalisaatiosta hyöty irti](#)

